

Piteå Kommun

Utbildningsförvaltningen

HEDERSRELATERAD PROBLEMATIK

Stöddokument för förskola, förskoleklass, grundskola, fritidshem
och gymnasieskola

Piteå kommun

2015-04-15

Bilaga till enheternas Plan mot diskriminering och annan kränkande behandling

Innehållsförteckning

HEDERSRELATERAD PROBLEMATIK.....	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	0
INLEDNING	1
DEFINITION.....	1
HEDERSRELATERAD PROBLEMATIK	1
KÖNSSTYMPNING.....	2
BARNÄKTENSKAP/TVÅNGSÄKTENSKAP	2
SYFTE	2
FÖREBYGGANDE ARBETE.....	2
FÖRÄLDRASAMVERKAN	3
FÖRSKOLA	3
FÖRSKOLEKLASS, GRUNDSKOLA, FRITIDSHEM OCH GYMNASIESKOLA.....	3
ELEVER I RISKZONEN	3
<i>Flicka</i>	3
<i>Pojke</i>	4
TECKEN PÅ EVENTUELL FÖREKOMST	5
VIKTIGA OBSERVATIONSPUNKTER FÖR UTSATTHET HOS ELEVER	5
ÅTGÄRDER VID MISSTANKE OM FÖREKOMST	6
FÖRSKOLA	6
FÖRSKOLEKLASS, GRUNDSKOLA, FRITIDSHEM OCH GYMNASIESKOLA.....	6
AKUTA SITUATIONER.....	6
SAMVERKAN.....	7
UTVÄRDERING OCH UPPRÄTTANDE AV STÖDDOKUMENT.....	7
LÄSTIPS.....	8
FILMTIPS.....	9
LÄNKTIPTIP.....	10
BILAGA – LAGRUM.....	12

Inledning

Ett liv fritt från förtryck och våld är en rättighet. Men det gäller att upptäcka de som är utsatta, för att samhället ska kunna hjälpa dem att tillvarata sina rättigheter. Skolpersonal som träffar elever dagligen har en unik möjlighet att upptäcka vilka som är utsatta och hjälpa dem att komma i kontakt med ansvariga myndigheter. Därför är det viktigt att det på skolan finns rutiner för hur man ska gå tillväga om man misstänker att en elev utsätts för hedersförtryck.

Begreppet hedersproblematik innefattar hedersrelaterat våld eller tvångsåtgärder där syftet är att återupprätta familjens eller släktens heder. Den viktigaste normen är lojaliteten mot den egna gruppen.

I skolan yttrar sig hedersrelaterade begränsningar exempelvis genom att föräldrarna eller släkten bestämmer att eleven inte får delta i vissa inslag i skolan, till exempel undervisning i idrott, simning eller sex och samlevnad. De får kanske inte följa med på klassresor och klassfester. Elevernas liv kan vara hårt kontrollerade och överträdelser av familjens regler kan leda till sanktioner i form av hårdare restriktioner, hot och i värsta fall våld. Både flickor och pojkar berörs, både som förövare och offer. Homo- och bisexuella av båda könen samt transpersoner drabbas också.

Den som utsätts begränsas i sina liv på ett sätt som strider mot både svensk lag och internationella konventioner. Det är viktigt att poängtera att hedersrelaterad problematik inte är kopplad till en viss religion utan förekommer i olika hederskulturer.

Definition

Hedersrelaterad problematik

Hedersrelaterat våld och förtryck är hot, tvång, våld och mord som har sin grund i kontrollen av kvinnors sexualitet. Det hedersrelaterade våldet och förtrycket utövas för att förhindra att hedern förloras, alternativt för att återställa den förlorade hedern.

Det hedersrelaterade våldet är:

- *Fysiskt* - Våld och misshandel, från örfilar till mord
- *Psykiskt* - Hot, förföljelse, förtryck, kontroll, kränkningar, nedvärderingar, skuld- och skambeläggning
- *Sexuellt* - Sexuella övergrepp och våldtäkt
- *Socialt* - Isolering, bevakning, utsatthet, ekonomisk nöd, förbud mot att delta i olika normala samhällsaktiviteter och med kamrater, tvång till viss klädsel

Heder står för något positivt; att ha ett erkännande. Detta är ett erkännande som individen får av andra, utifrån sitt sammanhang. I en samhällskultur där kollektivet är starkt får män heder genom att kontrollera närstående kvinnors sexualitet. I denna kultur är individens självständighet och egna rättigheter underordnad gruppens förväntningar och krav.

Om mannen förlorar kontrollen över kvinnan kan detta leda till att han själv såväl som hela familjen, släkten eller klanen hamnar i vanheder. En man utan heder tappar sin ställning i andra mäns ögon, alltså i det hierarkiska sammanhang han ingår i.

Det som i en hederskultur betraktas som en rättighet, exempelvis mannens rätt till respekt genom förtryck och våld, är en brottslig handling i det svenska rättssystemet. För att kunna möta unga flickor och pojkar på ett konstruktivt sätt, när de har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck,

krävs att vi ser deras specifika behov med utgångspunkt i de mänskliga rättigheterna. Om vi inte synliggör deras livssituation kan det betraktas som ytterligare ett brott mot dem. Vår huvudsakliga uppgift är att se till att stoppa alla former av förtryck, oavsett vilken grund de vilar på.

Könsstympling

Kontrollen av kvinnor sker på en rad olika sätt. Genom begränsat handlingsutrymme, där myten om mödomshinnan spelar en central roll, får hon inte delta i aktiviteter som kan rubba hennes intakta mödomshinna. Ett annat sätt att kontrollera kvinnan är könsstympling, där kvinnors lust och behov ersätts av smärta och lidande. Ingreppet innebär att större eller mindre delar av de yttre kvinnliga könsorganen avlägsnas eller skadas utan att det finns någon medicinsk grund för ingreppet. Könsstympling kan orsaka urinvägsproblem, infektioner, svullen buk och magont. Alla former av könsstympling av flickor/kvinnor är förbjudna enligt svensk lag. Förbudet gäller även om brottet begås vid en tillfällig vistelse utomlands.

Barnäktenskap/tvångsäktenskap

Inom hederskulturer kan det förekomma barnäktenskap/tvångsäktenskap där man gifter bort flickor eller pojkar i tidig ålder. Syftet med barnäktenskap/tvångsäktenskap är att säkerställa familjens heder. Alla former av barnäktenskap/tvångsäktenskap är förbjudna enligt svensk lag. Förbudet gäller även om brottet begås vid en tillfällig vistelse utomlands.

Syfte

Syftet med stöddokumentet är att öka kunskapen bland personal om hedersrelaterat våld och förtryck för att bättre kunna arbeta med förebyggande åtgärder, lära sig se signaler i ett tidigt skede och ha handlingsberedskap vid misstanke om förekomst.

Begreppet *elev* och *skola* används i stöddokumentet trots att det ibland även gäller *barn* i *förskola*.

Förebyggande arbete

Ett första steg i det förebyggande arbetet är att informera personal och fortbilda dem om vad hedersrelaterat våld och förtryck är så att problem uppmärksammas på ett tidigt stadium. Det är viktigt att skolans personal har kunskap om hedersproblematik för att hanteringen av ärenden inte alltid följer normala rutiner i elevvårdsärenden. Det kan till exempel vara riskabelt att tidigt ta kontakt med föräldrarna eftersom det, i vissa fall, allvarligt kan skada den som lever i en hederskultur.

En del i läroplansuppdraget är allas rätt till undervisning i frågor som rör sexualitet, samlevnad och jämställdhet. Det är av stor vikt att diskutera individens rätt till sin sexualitet och val av partner oavsett sexuell läggning. Även arbetet med att stärka flickors självförtroende måste prioriteras i skolan.

Föräldrasamverkan

Etablera goda relationer till föräldrarna i ett tidigt skede. Det är viktigt att föräldrar känner sig välkomna av skolan och att det finns möjlighet att diskutera skolans pedagogiska arbetssätt, innehåll i undervisningen och hur föräldrarna kan stötta sina barn. Alla föräldrar bör återkommande informeras om skolans och samhällets syn på mänskliga rättigheter, dvs barns, kvinnor och mäns rättigheter samt jämställdhet. Man kan särskilt lyfta fram pojkars och flickors rätt att bestämma över sina liv och flickors rätt till sina kroppar. Ett bra samarbete kan påskynda integration och förebygga att barnet hamnar i svårigheter.

Förskola

I förskolan har personalen goda möjligheter att etablera goda kontakter med föräldrarna eftersom de träffas dagligen. Vid inskrivningssamtal kan föräldrarna många gånger önska att deras barn inte ska leka med motsatta könet, vara lättklädda vid vattenlekar osv. Det är viktigt att respektera föräldrarna, men samtidigt förmedla värdegrund i svensk förskola och skola. Det gäller att tydliggöra att barn oavsett kön leker tillsammans i förskolan i Sverige. Förskolans tidiga insatser kring dessa frågor kan underlätta en tidig integration i det svenska samhället. I förskolan bör personal vara extra uppmärksam på att könsstämpning ofta sker i tidig ålder. (Se *Åtgärder vid misstanke om förekomst*).

Förskoleklass, grundskola, fritidshem och gymnasieskola

Det förebyggande arbetet i klassrummet innebär att tydliggöra de mänskliga rättigheterna och svensk lagstiftning. Kunskap om de medborgerliga rättigheterna, friheterna och skyldigheterna är viktiga och ska synliggöras och diskuteras med föräldrar och elever. Undervisning om demokratiska och mänskliga rättigheter är ett centralt verktyg för att motverka förtryck och brott som sker i hederns namn. Både flickor och pojkar ska få konkret information om rätten att bestämma över sina liv samt om samhällets stöd i olika former. Personal ska vara tydlig med att informera var man kan söka hjälp utanför skolans arena om man har hedersrelaterade problem. Det kan till exempel vara sjukvård, ungdomsmottagningar, myndigheter, frivilligorganisationer samt hjälptelefoner och chattar för barn och ungdomar.

Elever i riskzonen

Om något brott ännu inte skett finns som regel tid för förändring och utveckling. Lyssna på flickans eller pojkens krav och syn på sina egna och sina syskons rättigheter. Hur överensstämmer dessa med barnkonventionen och svensk lagstiftning? (se bilaga) Vilka möjligheter finns det att åtnjuta dessa rättigheter men samtidigt vara kvar hos sin familj? Det är viktigt att skolan tar ställning för flickans eller pojkens rättigheter. Beroende på elevens ålder och mognad kan dessa frågor hjälpa personalen att få en tydligare bild av flickans respektive pojkens situation:

Flicka

- Får hon bara leka/umgås med flickor?
- Hur begränsas hennes livsrum?
- Vilka regler och krav gäller för henne?
- Vilka bestraffningar sker vid regelbrott?
- Är hon utsatt för bevakning?
- Har föräldrarna bestämt hennes framtid vad gäller utbildning, boende och äktenskap?
- Är det något hon vill göra, men inte får göra?
- Är det något hon måste göra, men inte vill göra?

Pojke

- Får han bara leka/umgås med pojkar?
- Hur begränsas hans livsrum?
- Vilka regler och krav gäller för honom?
- Vilka bestraffningar sker vid regelbrott? Upplever han påtryckningar att själv utdela bestraffningar mot en syster eller kusin?
- Tvingas han bevaka till exempel en syster eller släkting?
- Har föräldrarna bestämt hans framtid vad gäller utbildning, boende och äktenskap?
- Är det något han vill göra, men inte får göra?
- Är det något han måste göra, men inte vill göra?

Våga fråga!

Tecken på eventuell förekomst

Uppmärksamhet när det gäller signaler på kränkningar av de mänskliga rättigheterna av hedersrelaterad art ska riktas mot både flickor och pojkar, vuxna kvinnor och män både svenskfödda och personer med utländsk härkomst. Det är viktigt att uppmärksamma att personer kan vara både offer och förövare. Kunskap om att särskilja hedersrelaterad problematik från vanlig tonårsproblematik är nödvändig för att kunna identifiera olika signaler på ett tidigt stadium.

Viktiga observationspunkter för utsatthet hos elever

- Önskemål hemifrån om undantag från viss undervisning, till exempel musik, gymnastik, sex- och samlevnad
- Olika kläd- och beteendekoder i och utanför skolan
- Frekventa och långdragna toalettbesök
- Ofta återkommande magvärk, huvudvärk och illamående
- Återkommande frånvaro och skolk
- Koncentrationssvårigheter och försämrade studieresultat
- Synliga skador av våld
- Depression och självmordstankar
- Utåtagerande beteende för att få uppmärksamhet
- Få eller inga kamratkontakter utanför skolan
- Leker/umgås inte med motsatta könet
- Utsatt för bevakning av anhörig, t ex bror eller annan släkting
- Tvingas bevaka syster eller annan släkting på skolan
- Kvardröjande i skolan efter sista lektionen
- Strikt kontroll av fritiden, exempelvis att eleven inte får delta i aktiviteter utanför skolan
- Föräldrar som drar sig undan all kontakt med skolan och föräldrar som motsätter sig stödinsatser från skolans sida
- Avsaknad av vuxna stödpersoner utanför familjen
- Oro över att föras ut ur landet under sommarlov eller utlandssemester och bli bortgift
- Oro över att bli könsstympad
- Oro över att familjen ska få reda på att man är homosexuell, bisexuell eller transperson
- Önskan om att ”återställa” sin mödomshinna
- Önskemål om att inte gå i samma klass eller skola som syskon eller kusiner
- Tankar om att rymma hemifrån

Om man ser några av dessa tecken måste skolans personal samtala med eleven om den allmänna situationen för att kunna avgöra om det handlar om hedersrelaterad problematik.

Värdera risker!

Åtgärder vid misstanke om förekomst

Vid misstanke om att eleven är utsatt för hedersrelaterat förtryck och/eller våld måste skolans personal agera. Exempel på detta kan vara tvång, hot eller våld av olika slag. Det kan innebära risk att eleven mot sin vilja sänds bort till hemlandet, utsätts för könsstympning, eller att eleven planeras bli bortgift. Enligt svensk lag har all personal inom skolväsendet anmälningsskyldighet till socialnämnden vid blotta misstanken om att ett barn far illa.

Dokumentera det som framkommit under arbetets gång samt åtgärder. I anmälan till socialtjänst och polis har skolan stor nytta av den dokumentation som man fört under arbetets gång. Informationen är också till nytta för dem som övertar stödansvaret och vid en eventuell rättegång.

Förskola

- Diskutera tillsammans i arbetslaget om vad ni ser och gör en första kartläggning
- Delge förskolechef som beslutar om ärendets fortsatta gång
- Kontakta socialtjänsten och eventuellt polisen

Förskoleklass, grundskola, fritidshem och gymnasieskola

- Träffa eleven ensam och lyssna på hennes/hans berättelse. Använd telefontolk¹ vid dessa samtal på grund av sekretess.
- Ta elevens information på stort allvar och ge känslomässigt stöd.
- Erbjud och stötta eleven att ta hjälp av elevhälsan. Följ med eleven vid den första kontakten med elevhälsan.
- Informera rektor/verksamhetschef och elevhälsan. Om det är någon annan elev eller någon ur personalen som utsatt eleven för kränkningar ska ärendet anmälas till Barn- och utbildningsnämnden.
- Bedöm risker med att involvera föräldrarna.
- Kontakta socialtjänsten för en preliminär bedömning av situationen och eventuellt polisen. Tänk på att anmälan till socialtjänsten bör göras skriftligt.

Om eleven är myndig

- Informera eleven om vilket stöd och skydd hon/han kan få från till exempel socialtjänst, polis och kvinno- och tjejjour.
- Om eleven känner osäkerhet är det bra om någon från skolan kan följa med som stöd vid myndighetskontakt. Av säkerhetsskäl och för att den utsatta ska känna sig trygg kan det vara att föredra att socialtjänst eller polis kommer till skolan.
- Följ upp att eleven får det skydd och stöd hon/han har rätt till.

Akuta situationer

Rektor/förskolechef/verksamhetschef ska alltid hållas informerad vid akuta situationer. I en akut situation är det nödvändigt att skolan har ett samarbete med socialtjänsten och polisen. Om en elev bedöms vara utsatt för ett hedersrelaterat förtryck och/eller våld i hederns namn måste skolan agera. All personal i skolan har anmälningsskyldighet till socialtjänsten. **Vid extremt akuta situationer ska personal ringa 112.** I andra akuta situationer kan personal ringa socialtjänstens journalnummer 0911 – 69 75 75.

---

¹ Telefontolk bokas via Språkservice www.sprakservice.se eller 0770-457 458

Samverkan

I arbetet med att förebygga och åtgärda hedersrelaterade gärningar behöver skolan samverka med externa aktörer. Vår vision är att skapa ett aktivt nätverk med t ex socialtjänsten, polisen, BVC, ungdomsmottagningen, kyrkan, flyktingsamordningen, migrationsverket, kvinno- och tjejjouren, hälso- och sjukvården (inklusive BUP), intresseorganisationer och frivilligorganisationer (BRIS och Rädda Barnen).

Skolpersonal kan ringa *Nationella kompetensteamet* för rådgivning i frågor gällande hedersrelaterad problematik, tfn 010-223 57 60 (må-fr 9.00-16.00).

Utvärdering och upprättande av stöddokument

Stöddokumentet är en bilaga till enheternas *Plan mot diskriminering och annan kränkande behandling* som utvärderas årligen.

Lästips

Asaad, Arkan (2014). *Blod rödare än rött*. Stockholm: Nordstedts

Asaad, Arkan (2011). *Stjärnlösa nätter*. Stockholm: Nordstedts

Baladiz, Dilek (2009). *I hederns skugga – de unga männens perspektiv*. Stockholm: Gothia Förlag

Darvishpour, Mehrdad, Lahdenperä, Pirjo & Lorentz, Hans (2010). *Hedersrelaterad problematik i skolan: en kunskaps- och forskningsöversikt*. Stockholm: Fritzes

Dirie, Waris (2001). *En blomma i Afrikas öken*. Stockholm: Bra Böcker

Dirie, Waris (2004). *Ökenblomman återvänder*. Stockholm: Bra Böcker

Egholm, Lise W (2007). *Min blå soffa: om integration i skolan*. Stockholm: Natur och Kultur

Güngör, Emre & Dervish, Nima (2009). *Varför mördar man sin dotter?* Stockholm: Norstedts

Hedlin, Maria (2010). *Lilla genushäftet 2.0 – Om genus och skolans jämställdhetsmål*. Kalmar: Linnéuniversitetet

Lahdenperä, Pirjo (2008). *Interkulturellt ledarskap – förändring i mångfald*. Lund: Studentlitteratur

Skolverket (2014). *Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling*. Stockholm: Fritzes

Skolverket (2013). *Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder*. Stockholm: Fritzes

Skolverket (2010). *Hedersrelaterat våld och förtryck*. Stockholm: Fritzes

Skolverket (2013). *Sex- och samlevnadsundervisning i grundskolans senare år*. Stockholm: Fritzes

Skolverket (2012). *Vi lämnar till skolan det käraste vi har – om samarbete med föräldrar*. Stockholm: Fritzes

Wikan, Unni (2009). *En fråga om heder*. Göteborg: Daidalos

Filmtips

När mörkret faller – Parallella historier om hedersrelaterat våld och mäns våld mot kvinnor.

Vingar av glas – Om rätten att få bestämma över sitt eget liv.

Sämre än djur – Om homosexualitet och hederskultur.

Fadime – frihetens pris – Om kampen för rätten till sitt eget liv.

Jag heter Mitra – Om problem som uppstår i en relation mellan en iransk flicka och en svensk pojke.

Nattens innebörd – Om ett hedersmord som utspelar sig inom en algerisk familj i Holland.

Hedersmord – Om hedersmord i Mellanöstern.

Vendettans sång – Om hedersmord och blodshämnd i den kurdiska delen av Turkiet.

Länktips

Kvinnokonventionen

<http://unwomen.se/kvinnors-rattigheter/fns-kvinnokonvention>

Barnkonventionen

<http://unicef.se/barnkonventionen>

Regeringen

Regeringens webbplats om mänskliga rättigheter www.manskligarattigheter.gov.se

Amnesty

<http://www.amnesty.se/vad-gor-vi/kvinnors-rattigheter/hedersmord/>

Myndigheter

Rikspolisstyrelsen

<http://www.polisen.se/Kom-till-oss/Utsatt-for-hedersbrott>

Brottsförebyggande rådet

<http://www.brottsrummet.se/bazment/brottsrummet/sv/hedersrelaterat-vald.aspx>

Åklagarmyndigheten

www.aklagare.se

Domstolsverket

www.domstol.se

Skolverket

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/nar-vardegrunden-bryts/hedersrelaterad-problematik>

Socialstyrelsen

<http://www.socialstyrelsen.se/valds-ochbrottsrelateradefragor/valdinararelationer/valdsutsatta/hedersvald>

Ungdomsstyrelsen

<http://www.ungdomsstyrelsen.se/att-bli-gift-mot-sin-vilja>

Länsstyrelsen Östergötland, Rädda Barnen m.fl.

www.dinarattigheter.se www.hedersfortryck.se

Frivilligorganisationer

UKV - Unga Kvinnors Värn - www.ukv.se

Unga Kvinnors Värn är en stiftelse som driver psykosocial stödverksamhet i form av skyddat boende och träningslägenheter för unga kvinnor - 18 och 30 år med begränsningen inga barn och inget missbruk - som utsatts för våld och hot. UKV har specialkompetens inom hedersrelaterad våldsproblematik och människohandel

TRIS-tjejjers rätt i samhället - www.tris.se

Arbetar förebyggande mot hedersrelaterat förtryck och våld. De som arbetar på TRIS har flera års erfarenhet samt spetskompetens att arbeta med målgruppen unga med intellektuell funktionsnedsättning som utsätts för hedersrelaterat förtryck och våld.

Glöm aldrig Pela och Fadime - www.gapf.se

Arbetar med att hjälpa utsatta invandrarkvinnor och -flickor, genom att informera dem om deras rättigheter och möjligheter till hjälp från svenska samhället. Arbetar också med rådgivning.

Tänk om! – www.tankom.net

Tänk om! är en ideell förening som arbetar med kopplingen mellan hedersvåld, missbruk och kriminalitet.

Linna-mottagningen - www.linna.se

Erbjuder stöd och skydd till tjejer och killar 13-25 år utsatta för hedersrelaterat förtryck, hot och våld.

Elektra / Fryshuset - elektra.fryshuset.se

Elektra är en feministisk och antirasistisk organisation som bekämpar hedersförtryck.

Kärleken är fri / Rädda Barnen - www.dinarattigheter.se

Informationssida för elever i grundskola och gymnasium.

Hedersrelaterat våld p.g.a. sexuell läggning / RFSL - www.heder.nu

Information, kunskap och stöd till unga HBT-personer i Sverige och som är utsatta för hedersrelaterat våld.

Kvinnofridslinjen - www.kvinnofridslinjen.se

Nationell stödtelefon för kvinnor som utsätts för hot, våld eller sexuella övergrepp. Även för anhöriga eller vänner. Gratis och öppet dygnet runt.

Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer - www.roks.se

Organiserar cirka hundra lokala kvinno- och tjejjourer som ger stöd och skydd åt våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn.

Sveriges kvinno- och tjejjourers riksförbund - www.kvinnojour.com

Organiserar cirka sjuttio lokala kvinno- och tjejjourer som ger stöd och skydd åt våldsutsatta kvinnor, tjejer och barn.

Systerjouren Somaya - www.somaya.se

Erbjuder skydd, stöd, råd, information och hjälp till självhjälp till kvinnor och tjejer som varit utsatta för våld, hot, övergrepp och kränkningar i nära relation. Arbetar mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld.

Nationell tjejjourportal - www.tjejjouren.se

Webbsida där unga tjejer kan få stöd, ställa frågor och komma i kontakt med en tjejjour.

Brottsofferjouren - www.boj.se

Organiserar cirka hundra lokala brottsofferjourer som ger information, hjälp och stöd till brottsoffer, anhöriga och vittnen.

Bilaga – Lagrum

Föräldrabalken

1 § Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling. (Svensk författningssamling 1983:47).

Förbud mot könsstympning av kvinnor

1 § Ingrepp i de kvinnliga yttre könsorganen i syfte att stympa dessa eller åstadkomma andra bestående förändringar av dem (könsstympning) får inte utföras oavsett om samtycke har lämnats till ingreppet eller inte. (Svensk författningssamling 1982:316)

Ingreppet är alltså förbjudet även om kvinnan/flickan samtyckt till ingreppet; ett sådant samtycke ger alltså inte ansvarsfrihet för brottet. Vid brott av normalgraden är straffet fängelse, upp till fyra år. Vid grova brott kan straffet bli fängelse i upp till tio år. Även den som stämplar till eller förbereder könsstympning begår ett straffbart brott, precis som den som försöker utföra könsstympning. Lagen skärptes 1999 genom att den grundläggande straffrättsliga principen om dubbel straffbarhet undantogs för förbudet, vilket innebär att även brott begångna på en plats där de vid tiden för brottet var legalt är straffbara i Sverige.

Förbud mot barnäktenskap och tvångsäktenskap

4 c § Den som genom olaga tvång eller utnyttjande av utsatt belägenhet förmår en person att ingå ett äktenskap som är giltigt i den stat där det ingås, i den stat enligt vars lag det ingås eller i en stat i vilken minst en av makarna är medborgare eller har hemvist döms för äktenskapstvång till fängelse i högst fyra år.

4 d § Den som genom vilseledande förmår en person att resa till en annan stat än den där han eller hon bor, i syfte att personen genom olaga tvång eller utnyttjande av hans eller hennes utsatta belägenhet ska förmås att ingå ett sådant äktenskap eller en sådan äktenskapsliknande förbindelse som avses i 4 c §, döms för vilseledande till tvångsäktenskapsresa till fängelse i högst två år. (Svensk författningssamling 2014:381).

Brotten äktenskapstvång och vilseledande till tvångsäktenskapsresa införs. Möjligheten för omyndiga att få tillstånd att ingå äktenskap tas (nästan) bort. Brottet äktenskapstvång innebär att det blir straffbart att förmå någon att gifta sig genom att utnyttja personens utsatthet. Lagändringen betyder i praktiken att även press från föräldrar eller släktingar kommer att omfattas av strafflagstiftningen. Äktenskapstvång kan ge ett fängelsestraff på högst fyra år. Även förberedande gärningar kriminaliseras. Det sker dels genom att försök och förberedelse till äktenskapstvång blir straffbart, dels genom att brottet vilseledande till tvångsäktenskapsresa införs.

Anmälningsskyldighet

1 §/Träder i kraft I:2015-01-01/ Följande myndigheter och yrkesverksamma är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa:

- 1. myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom,*
- 2. andra myndigheter inom hälso- och sjukvården, annan rättspsykiatrisk undersökningsverksamhet, socialtjänsten, Kriminalvården, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen,*
- 3. anställda hos sådana myndigheter som avses i 1 och 2, och*
- 4. de som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet och fullgör uppgifter som berör barn och unga eller inom annan sådan verksamhet inom hälso- och sjukvården eller på socialtjänstens område.*

Myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma som anges i första stycket är skyldiga att lämna socialnämnden alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av stöd och skydd. (Socialtjänstlagen 14 kap)